

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 3. An intellectus Angeli, vel actus intelligendi ſit de eius eſſentia: &
vtrum omnes intellectus Angelici ſint eiſdem ſpeciei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

attentione: potest tamen cum illa constituere, efficereque ut attendendo percipiamus obiecta per conceptus expressa.

21. In istis abis, quia actus sensuum humanorum non distinguuntur ab homine. Ergo neque actus intellectus angelici ab angelo. Probatur antecedens: quia si actus sensuum distinguerentur: vel essent materiales, vel immateriales, vel mixti. Non materiales: quia non possent recipi in ipsa anima. Non immateriales: quia corpus non posset ad illos concurrere. Non etiam mixti, propter utramque rationem. Respondeo actum sentiendi, quia parte producitur & distinguitur, esse materialem, & non recipi in anima rationali, sed in corpore quod in format. Quod tamen sufficit ut anima ad attentionem determinetur per qualitatem illam, a se cum organo productam in eodem organo quod informat. Ipsa vero attentio animæ spiritivæ est, cum sit ipsa anima.

SECTIO III.

An actus intelligendi, vel intellectus Angeli sit de eius essentia? Et utrum omnes intellectus Angelici sint eiusdem speciei?

22. D. Thom. Circa primum, dicendum est primo, actum intelligendi non esse de essentia Angeli. Ita D. Thom. qu. 54. art. 3. & alij communiter. Patetque ex dictis supra de distinctione actus intelligendi ab Angeli substantia, & ex huiusmodi actuum vicissitudine. Multa enim de nouo discernuntur Angeli per illuminationem, allocutionem, experientiam, & occursum obiectorum. Nec quicquam est eorum, quæ naturaliter cognoscuntur, a cuius cognitione cessare libere non possint naturaliter loquendo, ut docet S. Thom. qu. 58. art. 1. c. ubi ab huiusmodi variatione excipit tantum in Angelis beatis visionem beatificam, quæ certe non est essentialis, sed ne quidem naturalis. Et similiter in demonibus excipienda est cognitio peccati essentialis. Vtrumque saltem propter decretum, & concursum Dei invariabilem & æternum. Nos etiam talem vicissitudinem experimus, in nostris actibus cognitionis, qui tamen naturaliter paulo minus ab Angelis distamus. Addunt aliqui, si cognitio aliqua esset Angelo essentialis: ergo omnis. Sed hæc consequentia nulla est, & in Deo ipso est falsa, cui cognitio possibilis essentialis est, non tamen contingentium. Si tamen Angelis esset essentialis aliqua cognitio: certe maximè cognitio sui ipsius. A se cognitio sui ipsius esset Angelo essentialis: ergo & volitio, siue amor sui ipsius. Hic autem amor esset reus & bene ordinatus. Quippe qui esset à Deo ut à causa speciali & sola, per creationem propriè dictam (neque enim aliter essentia Angeli potest produci) & fuisset incompensabilis cum

peccato, quo demones in æternam miseriam se scienter & libere præcipitarunt. Qui enim diligit, iniquitatem, odit animam suam. Neque se amat ordinate, qui sibi aliquid optat cum præiudicio salutis æternæ. Quo pacto Angeli peccantes appeterunt viam hypostaticam suæ naturæ, potius quam humanæ.

23. Circa secundum: sunt qui putent potentiam formalem intelligendi Angelorum, quam intellectum nominamus, non esse de conceptu essentiali Angeli: sed tantum veluti radicalem & fundamentalem, id est, essentialis naturæ, & ei debeatur posse intelligere, atque hoc ipsa per se exigat. Ratio primæ partis est, quia natura Angelica sufficienter intelligitur secundum modum concipiendi nostrum, servata proportione ad alias creatas, in suo esse primario & essentiali constituta, per gradum substantiæ spiritivæ completæ, radicaliter intelligentis & volentis, siue exigentis potentias formales intelligendi & volendi; quæ vel ab ea promanent, vel sint realiter ipsa essentia & substantia Angeli, concepta, prout potest formaliter intelligere & velle. Et hoc disertè affirmat D. Thom. quæst. 54. art. 3. Favent etiam sancti Patres, Dionys. Anselm. August. & alij supra citati, num. 7. cum univèrsis in substantiis creatis, & speciatim in Angelis, essentiam, virtutem, & operationem distinguunt. Confirmaturque à simili. Nam de essentiali conceptu animalis non est principium formale & proximum sentiendi, constat organo & dispositionibus. Alioquin organo visus, vel auditus corrupto & destructo, destrueretur aut mutaretur animalis essentia, neque idem esset essentialiter homo, qui antea: multæque forent hominum species; aut essentia non esset metaphysicè invariabilis & indiuisibili substantia: quæ sunt absurda & inaudita.

24. Secundam verò partem eiusdem assertionis, quod scilicet vis intelligendi radicalis, ut superius explicata fuit, sit de essentia Angelorum, probant, quia nondum Angeli concipiuntur plenè & perfectè quoad essentiam, quando concipiuntur tantum vel substantiæ spiritivæ completæ, & non ut viventes vita illa intellectuâ præstantissima. Ac sicut vivencia materialia constituantur essentialiter, & distinguuntur à non viventibus, per gradum vitæ: & homines à brutis per gradum rationalis, qui est genus quoddam intelligendi imperfectius Angelico: sic vivencia spiritivæ distinguuntur ab aliis per gradum suum præstantiorem intelligendi. Sanè Aristoteles in utraque animæ definitione à se tradita vitam inclusit, aïens esse actum corporis organici potentia vitam habentis. Et, id quo vivimus, sentimus, movemur, & intelligimus. Quare vita aliquo sensu est de essentia animæ & substantiæ viventis.

Verum ex dictis disput. 3. numero 61. concludendum est potentiam intelligendi

MM. 3.

Potentia
formalis
intelligendi
est de esse-
ntia Ange-
lorum.

formalem Angelorum esse de conceptu illo-
rum essentiali. Cum sit realiter idem, absolu-
teque inseparabilis ab ipsorum substantia,
fitque maxima ipsorum perfectio intrin-
seca, præcipueque considerabilis, & nomine
substantiali Angeli, id est, ipsius substantiam
expressante, significetur. Nomine enim An-
geli intelligunt omnes, qui verum illius
conceptum formant, substantiam comple-
tam, spiritalem & intellectualem. Loquor
autem de potentia intelligendi Angelorum
substantiali, præcisè sumpta à complemen-
tis realiter distinctis, quibus indiget ut con-
stituatur in actu primo completo ad intelli-
gendum. Cuiusmodi sunt concensus diuinus,
& species vel præsentia & determinatio ob-
iecti, sine quibus actus aliquo modo con-
currerent, si nihil possunt intelligere Ange-
li: adeoque sine illis non habent potentiam
completam intelligendi. Sic autem sum-
ptam completè intelligendi potentiam for-
malem non esse Angelis essentialem, mani-
festum est. Priori verò sensu acceptam po-
tentiam formalem intelligendi esse essen-
tialem Angelo sentiunt nobiscum Hurta.

Hurtad.

26.

Soluitur
primum
argum. co-
trariæ sen-
tentia.

Ad primum argumentum contrariæ opi-
nionis, Respondeo malè & sine fundamen-
to concipi duplicem potentiam substantia-
lem intellectuum in Angelis: radicalem,
& formalem seu proximam, quæ fluat meta-
physicè à radicali. Cum substantia ipsa, &
primum esse substantiale & fundamentale
Angeli, sit per se aptum formaliter proximè
ad intelligendum: sicut reuerà per se forma-
liter & proximè intelligit, concurrente
Deo, & obiecto per se vel per sui speciem.
Patres autem citati in contrarium possunt
exponi de potentia intelligendi completa,
& completente omnia necessaria, quam fa-
temur distingui, etiam realiter, ab essentiali.
De qua distinctione loquuntur iidem Pa-
tres: qui negant in Deo distingui (in quo
tamen distinguuntur ratione essentia, vir-
tus, & operatio) eo modo quo distinguuntur
in omnibus substantiis creatis. Nimi-
rum quia Deus est completa essentia, &
completa virtus operandi, & completa ope-
ratio, sua ipsius substantiâ indivisibili reali-
ter. Creatura vero incipit aliquo reali
distincto.

27.

Diluitur
secundus.

Ad secundum, Respondeo potentiam for-
malem & proximam sentiendi, atque comple-
tam ex parte ipsius animalis, id est, ha-
bentem quæ quid ex parte ipsius requiritur,
non esse de conceptu essentiali ani-
malis. Quia includit aliqua separabilia,
remanente animal, & retinente idem no-
men substantiale, eandemque essentiam no-
mine illo significare. Nempe dispositio-
nes accidentales organorum & organa ipsa,
quorum aliqua separabilia sunt. Manet
enim homo v. g. aut equus, auis oculis,
aut olfactu, vel auditu corrupto & perdi-
to. Vnde colligere est organa illa neque se-

cundum materiam, qua constant, neque se-
cundum formas organicas substantiales auc-
dentales, ac ne quidè partem illam anima
diuisibilis brutorum, quæ materiam talium
organorum informat, esse de conceptu es-
sentiali animalis: potentiaque illas sentiendi
formales & completas distingui merito
ab ipsorum essentia, quæ tantum illas exigit
conaturaliter, quamvis possit aut vi causa-
rum naturalium, aut absolutâ Dei potentia,
manere sine dispositionibus accidentalibus
necessariis, & sine aliquot organis substan-
tialibus sensuum. At non sine omnibus:
puta, sine capitis partibus præcipuis, ce-
rebro v. g. & sine organis substantiali-
bus quibusdam in capite existentibus.
Quæ organa substantialiter sumpta,
sunt de essentia animalis. Quia nulla
est ratio, cur à conceptu essentiali ex-
cludantur, & conveniunt illis omnia,
quæ ad conceptum essentialem requiri dix-
imus numero 25 & disputatione ibidem
citata.

Circa tertium: Dico tertio, intellectum
Angelorum specie diuersorum specificè dif-
ferre. Ita Sum. lib. 2. cap. 2. numero 20. &
sequens. Cuius ratio est, quia si, vt su-
pra diximus probabilius esse, intellectus
Angeli est ipsa eius substantia, estque de
ipsius essentia: vbiunque est diuersitas spe-
cifica inter Angelos, debet esse diuersitas
specifica intellectus, seu virtutis naturalis
& substantialis intelligendi: qui vel est
tota essentia nature purè intellectualis, vt
aliqui asserunt: vel saltem est primum &
nobilissimum attributum essentiali, ex
quo cætera virtualiter oriuntur, illique
proportionantur. Cuiusmodi in naturis pu-
rè intellectualibus tria sunt attributa præ-
cipua: intellectus, voluntas, & potentia
executiva: hæc, vt colligimus ex eorum
operationibus, ita subordinantur, vt in-
tellectus dirigat voluntatem, & volun-
tas applicet potentiam exequentem. Sin
autem, vt D. Thom. & alij plerique cen-
sent, intellectus distinguitur realiter ab
Angeli substantia, ab illaque veluti pro-
prietas fluit: quorum essentia est diuer-
sa, etiam proprietates, præsertim prima
& maximè propria, est specie diuersa;
quæ commenturata essentia, à qua fluit.
At intellectus, iuxta illorum sententiam,
est proprietates prima & maximè propria
cuiusque nature Angelicæ. Angeli enim
sunt primum & præcipue intelligentes. Vt-
que maximè constant essentialiter gradu
essentiali intelligendi, vnde solent intel-
ligentia absolute nuncupari: sic maxi-
mè differunt essentialiter hac ex parte,
quod sint radix diuersa, & principium
substantiale intelligendi diuersum: vnde
potentia formales & proximæ intelli-
gendi sunt diuersa, prout diuerso modo
aptæ sunt intelligere. Nec quidquam
prius aut apertius occurrit ad explican-
das differencias específicas Angelorum. Adde

Intellectus
Angelorum
specie di-
versorum
differens
specie.

ex D. Thoma 2. contra Gent. cap. 94. rat. vlt. Alexi, Bonavent. Argidio Roman. & aliis communiter, Angelicum intellectum & humanum differre specie propter diuersum operandi modum: quia scilicet intellectus Angelicus immaterialis, purus, simplicius, & perfectius intelligit. At etiam Angeli, quod sunt natura perfectiores, eo simplicius, vniuersalibus, perfectiusque intelligunt. Ergo &c.

29. Sensus animalium specie diuersorum differunt specificè.

Objicies primò: sensus animalium specie diuersorum non differunt specificè. Ergo neque intellectus Angelorum specie diuersorum. Respondeo cum sensus animalium sint compositum ex organo, & ex anima cuiusque, per quam maxime specie differunt, fieri nequit, vt sensus animalium specie differentium non sint specie diuersi. Anima enim in hanc compositionem ingreditur non tantum secundum rationem quandam genericam, sed etiam secundum specificam & propriam: cum etiam secundum illam sit viuens vta sensitiva seu principium formale sentiendi.

30.

Objicies secundò, potentias non distinguuntur specie nisi per ordinem ad diuersa obiecta adæquata. At intellectus Angelorum non habent diuersa, sed idem, nempe quicquid est intelligibile, sine ens, siue non ens verum aut falsum, creatum aut increatum, naturale vel supernaturale, possibile vel impossibile, positium aut negatum: quæ omnia confusè saltem, à quolibet attingi possunt.

Non idem omnino est obiectum cuiuscunque intellectus.

Respondeo primò, non omnia prædicta distinctè, & in specie, vel in individuo, à quolibet intellectus Angelorum attingi: imò à nullo. Solum enim intellectus diuinus comprehendit, seu adæquatissimè attingit Deum & alia omnia intelligibilia, quantum & quatenus intelligibilia in intellectu verò creati, quod alij aliis perfectiores sunt, plura speciatim & singulariter de Deo, & de possibilibus vel existentibus extra Deum, possunt cognoscere naturaliter. Vnde ex hac parte sumi potest diuersitas obiectorum adæquatorum, quæ in Angelis perfectioribus latius patent, saltem quoad suppositionem, quam vocant personalem, vel absolutam. Est enim, confusè omnes attingant omnia secundum aliquas rationes generales intelligibiles, enuntiabiles, & similes, sub quibus magis latent, quam cognoscantur, peculiare cuiusque rationes: ut non securum speciales & indiuiduales differetias cognoscibilem, quæ plures à perfectioribus intelligendis cognosci possunt.

31. Sicut

Respondeo secundò cum Suarez lib. 2. c. 2. num. 32. non esse necessarium omnem specificam diuersitatem potentiarum, actuum, vel habituum, sumi ex obiecto adæquato. Possunt enim circa idem obiectum esse diuersi actus, habitus, & potentia, essentialiter seipsis diuersa. Vnum quodque enim est seipso formaliter, id quod est. Sic intellectio, imaginatio, & visio albedinis, sic

cie differunt, quamuis circa idem obiectum, & secundum eandem rationem obiectiuam: & multò magis intellectio Dei, & Angeli, vel hominis, præcisè circa idem. Ac licet, vt Suarez. addit. num. 24. in obiecto eodem materialiter distinguantur interdum diuersæ rationes formales, & proportionales cum potentiis cognoscentibus: ad distinguendas tamen potentias, vel actus, illa distinctio non est simpliciter necessaria. Cum illa ipsa ratio formalis obiectiua, quæ ad intellectum inferiori attingit, possit attingi à superiori. Quænammodum illud ipsum formaliter quod oculis videtur, à sensu interno & ad intellectum percipitur. Et quicquid nos attingimus in obiectis sensibilibus, attingitur ab Angelis & à Deo. Neque est vlla ratio attingendi obiectiua, vel proportio cum vlla potentia, quam Deus non attingat actu diuerso essentialiter ab actibus creaturarum.

SECTIO IV.

An intellectus Angeli in agentem et possibilem distinguendus sit?

Sententia D. Thomæ

Negat D. Thom. q. 54. art. 4. primò, quia intellectus possibilis idem ponitur in nobis, quod quandoque sumus intelligentes in potentia, & non in actu. At Angeli versantur semper in actu intelligendi, nec vnquam sunt in pura potentia respectu eorum que naturaliter intelligunt. Secundò quia natura rerum materialium, quas nos intelligimus, non subsistunt extra animam immateriales, & intelligibiles in actu sed sunt dumtaxat intelligibiles in potentia, prout existunt extra animam. Ideoque oportuit aliquam esse virtutem, que faceret illas intelligibiles actu. Eadem virtus est intellectus agens. At intelligibilia Angelorum, non sunt intelligibilia in potentia, sed in actu. Intelligunt enim primò & principaliter res immateriales. Ideoque non potest in illis esse intellectus agens & possibilis, nisi æquiuocè. Hucusque D. Thom. qui art. 5. addit præter potentiam & cognitionem intellectuam, non esse in Angelis aliam potentiam cognoscentiuam, sensiuam, vt in hominibus & brutis. Hæc enim materialis & organica est. Angeli autem sunt pure spirituales. Quæ posterior assertio facilis est. Circa priorem dux occurrunt difficultates. Prima, num sit verè in Angelis intellectus agens, & intellectus possibilis? Secunda, vtrum ea, quæ nos intelligimus, non sint actu intelligibilia, ad eoque sit nobis necessarius intellectus agens, qui ea reddat actu intelligibilia?

In quolibet Angelo vnicus est intellectus

Dico primò, in quolibet Angelo vnicum esse intellectum realiter, ratione quidem multiplicem, & aliquatenus agentem & possibilem: sed non strictè & proprie, vt ha